

Dědické řízení

Přijetí závěru o existenci sporného aktiva či pasiva zůstavitele podle ustanovení § 175k odst. 3 OSŘ (event. § 175l odst. 1 věty druhé OSŘ) předpokládá zjištění, mezi kterými účastníky dědického řízení a z jakého důvodu je sporné, zda určitá věc, právo nebo jiná majetková hodnota (případně dluh) patřily zůstaviteli. Závěr o tom, že zůstavitel nezanechal majetek nebo že zanechal majetek nepatrné hodnoty lze (bezpečně) učinit jen tehdy, jestliže v řízení o dědictví nevyšel najevo žádný majetek, o němž by bylo sporné, zda v době smrti náležel zůstaviteli. V opačném případě, tedy vzniknou-li v řízení o dědictví pochybnosti o tom, zda zůstavitel byl (v době smrti) vlastníkem věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, nelze dědické řízení zastavit podle § 175h odst. 1 nebo odst. 2 OSŘ; v takovém případě je soudní komisař povinen zabývat se zjištěním dědického práva jednotlivých v úvahu přicházejících dědiců. Jedním z předpokladů vydání usnesení, jímž soud zastavuje řízení o dědictví proto, že zůstavitel nezanechal vůbec žádný majetek (§ 175h odst. 1 OSŘ), nebo proto, že zůstavitel zanechal jen majetek nepatrné hodnoty, který se vydává tomu, kdo se postaral o pohřeb (§ 175h odst. 2 OSŘ), je skutečnost, že v řízení o dědictví nevyšel najevo žádný majetek, o němž by bylo sporné, zda ke dni smrti zůstavitele patřil zůstaviteli.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 4311/2014, ze dne 16.9.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce L. O., zastoupeného JUDr. I.K., advokátem se sídlem v L., proti žalované T. K., zastoupené JUDr. J.V., advokátem se sídlem v L., o určení vlastnického práva, vedené u Okresního soudu v Liberci pod sp. zn. 12 C 164/2011, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 30. dubna 2014, č. j. 36 Co 495/2013-70, tak, že rozsudek krajského soudu a rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 27. května 2013, č. j. 12 C 164/2011-46, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Liberci k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Liberci usnesením ze dne 25.10.2011, č.j. 35 D 717/2011-51, zastavil řízení o dědictví po L. O., a zemřelém dne 30.4.2011 (dále též jen „zůstavitel“), a rozhodl, že majetek nepatrné hodnoty, který tvoří peněžní prostředky ve výši 9.000 Kč uložené na vkladní knížce č. 2588060280/0800 vedené u České spořitelny, a.s., a mobilní telefon zn. Sony Ericsson C 510 Black včetně SIM karty a paměťové karty v hodnotě 3.000 Kč, „se vydává vypravitelce pohřbu“ (žalované). Vycházel přitom ze zjištění, že „zůstavitel ještě za života prodal své nemovitosti zapsané u Katastrálního úřadu pro Liberecký kraj, katastrální pracoviště L., na listu vlastnictví č. 449 pro katastrální území Ch. za kupní cenu 1.700.000 Kč“, že žalovaná „byla dle plné moci pověřena převzetím kupní ceny“, že „část kupní ceny ve výši 1.499.000 Kč byla dne 22.4.2011, tedy ještě za života zůstavitele, zaslána na vkladní knížku č. 2588060280/0800“, která je vedena na jméno žalované, že „zůstatek na této vkladní knížce k datu úmrtí zůstavitele činil (jen) 51.000 Kč“, přičemž „k datu 20.4.2011, tedy ještě před připsáním části kupní ceny, činil zůstatek 42.000 Kč“, že žalovaná v dědickém řízení vypověděla, že „inkasovaná část kupní ceny byla k datu úmrtí zůstavitele téměř spotřebována v souvislosti s léčbou zůstavitele“, s čímž žalobce (syn zůstavitele) nesouhlasil, a dospěl k závěru, že „mezi účastníky je sporné, zda do aktiv dědictví patří částka 1.499.000 Kč“, a proto k této částce nepřihlížel, přičemž odkázal na § 175k odst. 3 o.s.ř. (ve znění do 31.12.2013).

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu v Liberci dne 6.12.2011 domáhal určení, že

zůstavitel „měl v době své smrti pohledávku za žalovanou ve výši 1.499.000 Kč, která představuje část kupní ceny dle kupní smlouvy ze dne 17.2.2011 o převodu nemovitostí (budovy - objektu bydlení na parcele st.p.č. 406 - část obce Ch., pozemku st.p.č. 406 - zastavěná plocha a nádvoří a pozemku - zahrada, vše v obci Ch., kat. úz. Ch.), která byla dne 22.4.2011 zaslána na vkladní knížku č. 2588060280/0800 vedenou u České spořitelny, a.s.“, a že „tato pohledávka patří do dědictví po zůstaviteli“. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že „zůstavitel v posledním roce před smrtí nebyl schopen z důvodu těžké demence číst a psát a zřejmě nebyl schopen rozpoznat následky svého jednání a ovládnout své jednání“, že „v dědickém řízení vyšlo najevo, že nemovitost, kterou zůstavitel vlastnil, byla těsně před jeho smrtí prodána žalovanou na základě uděleného zmocnění, o jehož platnosti má pochybnosti“, že „do dědictví náleží minimálně kupní cena za prodané nemovitosti ve výši 1.499.000 Kč, která byla zůstaviteli zaplacená dne 22.4.2011 na účet uvedený v kupní smlouvě“, že se „jedná o účet žalované“, že žalovaná v dědickém řízení uvedla, že „částka 1.499.000 Kč byla ke dni smrti zůstavitele spotřebována v souvislosti s jeho léčbou“, kdy „vznikly nemalé dluhy“, a „ke dni úmrtí z ní nezůstalo nic“, že podle něj jde o „nesmyslné tvrzení“, že „finanční prostředky ve výši 1.499.000 Kč za 8 dnů od jejich zaplacení do smrti zůstavitele zmizely v důsledku jednání žalované“, když „zůstatek k datu smrti zůstavitele činil 51.000 Kč“, a že „žalovaná neměla a nesměla bez právního důvodu a právních titulů nakládat s finančními prostředky zůstavitele“. Naléhavý právní zájem na podání žaloby podle žalobce vyplývá mimo jiné již z ustanovení § 175y o.s.ř. (ve znění účinném do 31.12.2013), ale také z toho, že „v případě vyhovění žalobě nastane situace, kdy se objeví po skončení dědického řízení další majetek, a je důvod k provedení řízení o dědictví o tomto novém majetku - pohledávce“, a že „případným vyhověním žalobě bude žalobci umožněno domáhat se svých práv v následujícím dědickém řízení a sporných řízeních“.

Okresní soud v Liberci rozsudkem ze dne 27.5.2013, č.j. 12 C 164/2011-46, žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaná je povinna nahradit žalobci náklady řízení ve výši 18.940 Kč „v pravidelných měsíčních splátkách po 2.000 Kč, splatných vždy do každého 20. dne v měsíci, počínaje měsícem následujícím po měsíci, v němž rozsudek nabude právní moci, a to pod ztrátou výhody splátek až do úplného zaplacení k rukám zástupce žalobce“. Nejprve dospěl k závěru, že na dané určovací žalobě je dán naléhavý právní zájem, neboť „doposud není zřejmé, zda žalobce je či není dědicem ze zákona“, a tím, že dědické řízení bylo zastaveno pro nepatrný majetek zůstavitele, byla žalobci „odňata možnost podat v rámci občanskoprávního řízení příslušnou žalobu na určení, že je dědicem po zůstaviteli“. Z výsledků dokazování soud prvního stupně zjistil zejména, že „kupní smlouvou o převodu nemovitosti ze dne 17.2.2011 zůstavitel jako prodávající zastoupený žalovanou na základě plné moci ze dne 17.2.2011 prodal kupujícím manželům J. a I. K. nemovitosti v obci Ch., které byly v jeho výlučném vlastnictví“, že „kupní cena byla ujednána na částku 1.700.000 Kč a měla být ze strany kupujících uhrazena takto: splátka ve výši 75.000 Kč složením na účet zprostředkovatelské realitní kanceláře ke dni podpisu rezervační smlouvy, tj. ke dni 27.1.2011, a splátka ve výši 1.625.000 Kč měla být uhrazena do depozita u Mgr. V.Š., advokáta, který byl pověřen provést ve smlouvě specifikované platby a částku ve výši 1.499.000 Kč vyplatit zůstaviteli na účet uvedený ve smlouvě“, že tento účet byl účtem žalované, nikoliv zůstavitele, že „zůstavitel zplnomocnil žalovanou ke všem úkonům spojeným s prodejem jeho nemovitostí, mimo jiné i k podpisu kupní smlouvy i k převzetí kupní ceny“, že „žalovaná peníze ve výši 1.499.000 Kč obdržela a nakládala s nimi jako s vlastními, ačkoliv její nebyly“. Protože žalovaná „nedoložila, že jí peníze zůstavitel daroval, či ji dal oprávnění s nimi disponovat“, „nepředložila žádný listinný ani jiný důkaz, ze kterého by bylo zřejmé, jaká částka a na co byla z kupní ceny ve prospěch zůstavitele zaplacená,“ a „neprokázala, že by měla právo a právní důvod disponovat s částkou 1.499.000 Kč a že by tyto finanční prostředky použila v souladu s vůlí zůstavitele“, soud dospěl k závěru, že žalovaná „dluží uvedenou částku zůstaviteli a zůstavitel měl v době své smrti proti žalované pohledávku v této výši“.

K odvolání žalované Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci rozsudkem ze dne 30.4.2014, č.j. 36 Co 495/2013-70, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a žalované uložil

povinnost zaplatit žalobci náklady odvolacího řízení ve výši 10.164 Kč k rukám zástupce žalobce. Odvolací soud se - poté, co dovodil, že naléhavý právní zájem na požadovaném určení je dán „ex lege“ - ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že žalovaná „prokazatelně činila kroky k vyvedení částky 1.499.000 Kč z dědictví, když nechala kupní cenu zaslat na svůj, nikoliv zůstavitelův účet, a dluhy zůstavitele, na které údajně výtěžek prodeje použila, neprokázala“, a že závěr soudu prvního stupně, že částka 1.499.000 Kč patří do dědictví, je „správný“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Namítá, že „byť jde o žalobu podanou s odkazem na § 175y o.s.ř. (ve znění účinném ke dni 31.12.2013), je „soud povinen zkoumat, zda je na požadovaném určení naléhavý právní zájem“, a vytýká soudům, že se touto otázkou „zabývaly nedostatečně“ a „v rozporu s rozhodovací praxí Nejvyššího soudu ČR“. Má za to, že v případě § 175k odst. 3 o.s.ř. (ve znění účinném ke dni 31.12.2013) „nejde o přímý odkaz soudu na podání žaloby jako u žaloby podané podle § 175k odst. 2 o.s.ř. (ve znění účinném ke dni 31.12.2013)“. Dále se domnívá, že jsou zde „skutečnosti, které naléhavý právní zájem na podané žalobě vylučují“, neboť zůstavitel dne 15.8.2010 sepsal allografní závěť, v níž odkázal veškerý svůj majetek jí a současně žalobce vydědil. Již z tohoto důvodu „žaloba postrádá naléhavý právní zájem“, neboť ona (žalovaná) „je jediným dědicem po zůstaviteli“. Navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce k dovolání uvedl mimo jiné, že námitka žalované o nedostatku naléhavého právního zájmu na požadovaném určení „není důvodná“ a že odvolací soud správně uzavřel, že žalovaná s penězi nakládala a spotřebovala je v době, kdy byly ve vlastnictví zůstavitele, přičemž nedoložila, že by jí zůstavitel peníze daroval. Navrhl, aby dovolací soud dovolání zamítl.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 občanského soudního řádu, se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je třeba i v současné době projednat a rozhodnout - jak vyplývá z ustanovení Čl. II bodu 2 zákona č. [293/2013](#) Sb. (řízení v projednávané věci bylo zahájeno v době přede dnem 1.1.2014) - podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31.12.2013 (dále jen „o.s.ř.“).

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o.s.ř.).

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí soudů (mimo jiné) významné vyřešení právní otázky, kdo je věcně legitimován ve sporu o určení vlastnického práva zůstavitele, jestliže řízení o dědictví po tomto zůstaviteli bylo zastaveno, protože zůstavitel zanechal nepatrný majetek. Vzhledem k tomu, že odvolací soud posoudil otázku procesního práva v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí odvolacího soudu a protože vyřešení této otázky bylo pro rozhodnutí v projednávané věci významné (určující), dospěl Nejvyšší soud ČR k závěru, že dovolání žalované je podle ustanovení § 237 o.s.ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Vzhledem k tomu, že zůstavitel zemřel dne 30.4.2011, je třeba v řízení o dědictví v prvním a druhém stupni i v současné době postupovat podle zákona č. [99/1963](#) Sb., ve znění účinném do 31.12.2013 (dále jen „OSŘ“, srov. Čl. II bod 3 zákona č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Při dědění se použije právo platné v den smrti zůstavitele, tedy zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů účinném do 31.12.2013 (dále jen „obč. zák.“, srov. § 3069 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník).

Podle ustanovení § 175h odst. 1 OSŘ nezanechal-li zůstavitel majetek, soud řízení zastaví. Podle § 175h odst. 2 OSŘ jestliže zůstavitel zanechal majetek nepatrné hodnoty, může jej soud vydat tomu, kdo se postaral o pohřeb, a řízení zastaví.

Zastaví-li soud řízení o dědictví podle ustanovení § 175h odst. 1 OSŘ proto, že zůstavitel nezanechal žádný majetek, nebo podle ustanovení § 175h odst. 2 OSŘ proto, že zůstavitel zanechal jen majetek nepatrné hodnoty, který se vydává tomu, kdo se postaral o pohřeb, nezkontroluje (respektive nemusí zpravidla zkontrolovat) při svém rozhodování, komu svědčí dědické právo po zůstaviteli. Účastníkem řízení o dědictví je proto pouze ten, kdo se postaral o zůstavitelův pohřeb. Vypravitel pohřbu nabývá zůstavitelův majetek nepatrné hodnoty nikoli z titulu dědění, ale na základě rozhodnutí soudu jako státního orgánu (srov. zejména rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.10.2004, sp. zn. 21 Cdo 857/2004, publikovaný v časopise Soudní judikatura pod č. 4, ročník 2005). Dědickým právem se soud nezabývá ani tehdy, zamítá-li návrh na dodatečné provedení řízení o dědictví podaný podle ustanovení § 175x OSŘ (popřípadě zastaví-li řízení o dodatečném projednání zůstavitelova majetku vedené ve smyslu ustanovení § 175x OSŘ, jestliže bylo zastaveno již „původní“ řízení o dědictví podle ustanovení § 175h odst. 1 nebo odst. 2 OSŘ, popřípadě zastavuje-li řízení o dědictví podle ustanovení § 175h odst. 2 OSŘ proto, že zůstavitel zanechal majetek (zjištěný v „původním“ řízení a „dodatečně objevený“) celkově jen nepatrné hodnoty (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.2.2015, sp. zn. 21 Cdo 3326/2013, publikovaný v časopise Ad Notam pod č. 3, ročník 2015).

Usnesení soudu o zastavení dědického řízení podle ustanovení § 175h odst. 1 OSŘ nebo podle ustanovení § 175h odst. 2 OSŘ je procesním rozhodnutím, které nezakládá překážku věci pravomocně rozhodnuté. Ukáže-li se po právní moci usnesení o zastavení dědického řízení, že zůstavitel zanechal majetek nikoliv nepatrný (např. proto, že soud byl nesprávně informován o ceně majetku) nebo že zanechal další (dosud neznámý) majetek, je třeba zůstavitelův majetek projednat v řízení o dědictví. Objeví-li se tedy po pravomocném zastavení dědického řízení následně majetek zůstavitele, který není jen nepatrný (případně i dluh), projedná se jako dědictví; v řízení o dědictví bude postupováno též podle ustanovení § 175i a násl. OSŘ, samozřejmě včetně zjišťování dědického práva (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9.12.2011, sp. zn. 21 Cdo 3264/2009).

Podle ustanovení § 80 písm. c) OSŘ žalobou (návrhem na zahájení řízení) lze uplatnit, aby bylo rozhodnuto o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem.

Podle § 175y odst. 1 OSŘ nezařazení majetku nebo dluhů do aktiv a pasív dědictví v důsledku postupu podle ustanovení § 175k odst. 3 OSŘ nebo podle ustanovení § 175l odst. 1 věty druhé OSŘ nebrání účastníkům řízení, aby se domáhali svého práva žalobou mimo řízení o dědictví.

Právní doktrína i soudní praxe již dříve dospěly k názoru, že předpoklad úspěšnosti žaloby o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není [určovací žaloby ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) OSŘ], po procesní stránce spočívá v tom, že účastníci (žalobci a žalovaní) mají věcnou legitimaci, a že na

požadovaném určení je naléhavý právní zájem. Věcnou legitimaci v řízení o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, má ten, kdo je účasten právního vztahu nebo práva, o něž v řízení jde, nebo jehož právní sféry se sporný právní vztah nebo sporné právo týká (srov. například právní názor uvedený v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.4.2002, sp. zn. 21 Cdo 679/2001, který byl publikován v časopisu Soudní judikatura pod č. 77, ročník 2002). Naléhavý právní zájem na požadovaném určení pak vyjadřuje způsob právní ochrany, které se má dostat soudním rozhodnutím tomu, kdo má v řízení o určovací žalobě aktivní věcnou legitimaci, a to vůči tomu, kdo je k požadovanému určení pasivně věcně legitimován.

Judikatura soudů dále dovodila, že ve věci určení, zda zůstavitel byl (v době smrti) vlastníkem věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, je věcně legitimován – jde-li o majetek, který přechází na právní nástupce zůstavitele děděním – jen ten, kdo se stal zůstavitelovým dědicem, popřípadě, kdo je jeho právním nástupcem, neboť pouze v tomto případě se řízení o určovací žalobě týká (může týkat) jeho práv (právní sféry) [srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.10.2007, sp. zn. 21 Cdo 2138/2006, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 70, ročník 2008, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.8.2012, sp. zn. 21 Cdo 1305/2010, publikovaný v časopise Soudní judikatura pod č. 18, ročník 2013, usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.12.2012, sp. zn. 21 Cdo 1221/2011, publikované v časopise Soudní judikatura pod č. 144, ročník 2013, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.2.2015, sp. zn. 21 Cdo 3326/2013, publikovaný v časopise Ad Notam pod č. 3, ročník 2015].

Dědicem zůstavitele se rozumí ten, komu soud v usnesení o dědictví (vydaném podle ustanovení § 175q odst. 1 OSŘ) potvrdil nabytí dědictví jako jedinému dědici nebo nabytí dědictví podle dědických podílů, popřípadě kdo byl (jako dědic) účastníkem soudem schválené dohody o vypořádání dědictví. V případě, že řízení o dědictví dosud nebylo (ve smyslu ustanovení § 175s odst. 1 OSŘ) skončeno, pokládá se za zůstavitelova dědice ten, komu svědčí některý z důvodů dědění, kdo byl soudem v řízení o dědictví vyzooměn o svém dědickém právu a kdo dědictví ve stanovené lhůtě neodmítl, popřípadě je nemůže z důvodů uvedených v ustanovení § 465 obč. zák. odmítnout, to vše za předpokladu, že v řízení o dědictví nedošlo (ve smyslu ustanovení § 175k odst. 1 a 2 OSŘ) ke sporu o jeho dědické právo, popřípadě že spor o jeho dědické právo byl již vyřešen. Výroky usnesení soudu vydané v řízení o dědictví, které se týkají dědického práva (stanoví, kdo je zůstavitelovým dědicem), jsou závazné pro každého (srov. například právní názor uvedený v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.1.2006, sp. zn. 30 Cdo 2953/2004, nebo v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.8.2008, sp. zn. 21 Cdo 1240/2007, který byl publikován v časopise Soudní judikatura pod č. 7, ročník 2009) a otázka, kdo je dědicem zůstavitele, nemůže být posuzována v jiném než dědickém řízení, a to ani jako otázka předběžná (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.2.2015, sp. zn. 21 Cdo 3326/2013, publikovaný v časopise Ad Notam pod č. 3, ročník 2015).

Z uvedeného tedy mimo jiné vyplývá, že žaloba podaná ve smyslu § 175y odst. 1 OSŘ nemůže být úspěšná, jestliže v řízení o dědictví (případně v navazujícím sporném řízení vyvolaném žalobou podle § 175k odst. 2 OSŘ) nebylo určeno, kdo je dědicem zůstavitele; nebylo-li řízení o dědictví dosud skončeno, je jedním z předpokladů přípustnosti žaloby, aby v řízení o dědictví bylo postaveno najisto, komu svědčí dědické právo po zůstaviteli (takový stav nastane zejména, není-li zde spor o dědické právo).

V projednávané věci bylo řízení o dědictví po zůstaviteli L. O. zastaveno podle ustanovení § 175h odst. 2 OSŘ a nepatrný majetek zůstavitele byl vydán žalované jako vypravitelce pohřbu, když v řízení o dědictví nebylo – z tohoto důvodu – zkoumáno dědické právo po zůstaviteli (nebyl řešen spor o dědické právo v úvahu přicházejících dědiců, tedy žalobce a žalované). Protože dědické právo v jiném než v řízení o dědictví – jak bylo zdůvodněno shora – ani posuzováno být nemůže (a to ani jako otázka předběžná), je nutno uzavřít, že žalobce nebyl k požadovanému určení zůstavitelova

vlastnictví věcně legitimován.

Podle § 175k odst. 3 OSŘ jsou-li aktiva a pasiva dědictví mezi účastníky řízení o dědictví sporná, omezí se soud v řízení o dědictví jen na zjištění jejich spornosti; při určení obvyklé ceny majetku, výše dluhů a čisté hodnoty dědictví, popřípadě výše jeho předlužení, k nim nepřihlíží.

Soud v řízení o dědictví neřeší (není oprávněn řešit) případný spor mezi účastníky o tom, zda věc, právo nebo jiná majetková hodnota, popřípadě dluh skutečně patřily zůstaviteli; zjistí-li, že sepsání věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty do aktiv dědictví nebo dluhu do pasiv dědictví je po skutkové stránce mezi dědici sporné, soud se omezí - aniž by prováděl jakékoliv dokazování k odstranění této spornosti nebo aniž by již provedené důkazy v tomto směru vůbec hodnotil - jen na zjištění spornosti a při určení obvyklé ceny majetku, výše dluhů a čisté hodnoty dědictví (výše jeho předlužení) k nim nepřihlíží. Popsaný postup platí obdobně také v řízení o dědictví prováděném podle ustanovení § 175x OSŘ (dodatečně) proto, že se po skončení „původního“ řízení o dědictví objevil „nějaký zůstavitelův majetek, popřípadě i dluh“.

Z logiky věci vyplývá, že závěr o spornosti majetku zůstavitele (aktiv či pasiv dědictví) nelze učinit v řízení o dědictví s jediným účastníkem řízení (např. je-li jediným účastníkem řízení o dědictví vypravitel pohřbu), neboť spor zde - již ze samotné povahy takového řízení - nepřipadá v úvahu. Jinak řečeno, přijetí závěru o existenci sporného aktiva či pasiva zůstavitele podle ustanovení § 175k odst. 3 OSŘ (event. § 175l odst. 1 věty druhé OSŘ) předpokládá zjištění, mezi kterými účastníky dědického řízení a z jakého důvodu je sporné, zda určitá věc, právo nebo jiná majetková hodnota (případně dluh) patřily zůstaviteli.

Z uvedeného nutno dovodit, že závěr o tom, že zůstavitel nezanechal majetek nebo že zanechal majetek nepatrné hodnoty lze (bezpečně) učinit jen tehdy, jestliže v řízení o dědictví nevyšel najevo žádný majetek, o němž by bylo sporné, zda v době smrti náležel zůstaviteli. V opačném případě, tedy vzniknou-li v řízení o dědictví pochybnosti o tom, zda zůstavitel byl (v době smrti) vlastníkem věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty (příčemž se zřejmě nejedná jen o majetek nepatrné hodnoty), nelze dědické řízení zastavit podle § 175h odst. 1 nebo odst. 2 OSŘ; v takovém případě je soudní komisař povinen zabývat se zjištěním dědického práva jednotlivých v úvahu přicházejících dědiců. Jedním z předpokladů vydání usnesení, jímž soud zastavuje řízení o dědictví proto, že zůstavitel nezanechal vůbec žádný majetek (§ 175h odst. 1 OSŘ), nebo proto, že zůstavitel zanechal jen majetek nepatrné hodnoty, který se vydává tomu, kdo se postaral o pohřeb (§ 175h odst. 2 OSŘ), je tedy skutečnost, že v řízení o dědictví nevyšel najevo žádný majetek, o němž by bylo sporné, zda ke dni smrti zůstavitele patřil zůstaviteli.

Je zřejmé, že v konkrétním řízení o dědictví může dojít k situaci, kdy soud (soudní komisař) rozhodne o zastavení dědického řízení podle § 175h odst. 1 nebo odst. 2 OSŘ v rozporu s výše uvedeným, tj. aniž by - tak, jak je tomu v posuzované věci - dříve, než učiní závěr o existenci sporného majetku ve smyslu ustanovení § 175k odst. 3 OSŘ, zjišťoval dědické právo po zůstaviteli. V takovém případě tedy - jestliže bylo řízení o dědictví zastaveno podle § 175h odst. 1 nebo odst. 2 OSŘ a jestliže byla podaná žaloba o určení vlastnického práva zůstavitele k majetku, k němuž se v řízení o dědictví „z důvodu spornosti“ nepřihlíželo, resp. bylo rozhodnuto o zastavení řízení o dědictví jako kdyby dotčený majetek zůstavitel vůbec neměl - bude zapotřebí řízení o určení vlastnického práva zůstavitele přerušit podle § 109 odst. 1 písm. b) OSŘ, neboť rozhodnutí závisí na otázce, kterou není soud v tomto řízení oprávněn vyřešit, a vyčkat, zda bude na návrh žalobce (případně z jiného podnětu) zahájeno řízení o dodatečném projednání tohoto zůstavitelova majetku (případně také dluhu) vedené ve smyslu ustanovení § 175x OSŘ. Bude-li řízení o dědictví „dodatečně“ zahájeno, může být ve sporném řízení o určení vlastnického práva zůstavitele pokračováno až poté, co bude v tomto dodatečném řízení o dědictví dědické právo strany žalobce (resp. také dědické právo žalovaného)

zjištěno. Nebude-li řízení o dědictví podle § 175x OSŘ v přiměřené lhůtě zahájeno, bude nezbytné žalobu o určení vlastnického práva zůstavitele z důvodu nedostatku aktivní legitimace žalobce i pasivní legitimace žalované zamítnout.

Vzhledem k tomu, že v dané věci nebyla dána věcná legitimace obou účastníků řízení (žalobce ani žalované), bylo již bezpředmětné zabývat se námitkami dovolatelky, zda žalobce měl na požadovaném určení naléhavý právní zájem. Namísto je však uvést, že v případě žaloby podané podle § 175y odst. 1 ve spojení s § 175k odst. 3 OSŘ (případně také s § 175l odst. 1 OSŘ) není třeba naléhavý právní zájem zjišťovat (prokazovat), neboť je dán již tím, že na základě této žaloby má být odstraněna spornost aktiv či pasiv dědictví (případně skutečnosti právně významné pro vypořádání společného jmění zůstavitele a pozůstalého manžela ve smyslu § 175l odst. 1 OSŘ) a že rozhodnutí vydané ve sporném řízení bude zpravidla (u sporného aktiva vždy) podkladem pro zahájení řízení o dědictví ve smyslu § 175x OSŘ (srov. k tomu např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.10.2007, sp. zn. 21 Cdo 2138/2006, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 70, ročník 2008, a rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.10.2011, sp. zn. 22 Cdo 3726/2009).

Protože v projednávané věci nebyla dána - jak bylo shora zdůvodněno - aktivní legitimace u žalobce (ani pasivní legitimace u žalované), není (alespoň prozatím) správný závěr odvolacího soudu (i soudu prvního stupně) o tom, že zůstavitel měl ke dni smrti pohledávku ve výši 1.499.000 Kč vůči žalované. Vzhledem k tomu, že nejsou splněny podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu napadeného rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky napadený rozsudek podle ustanovení § 243e odst. 1 o.s.ř. zrušil. Jelikož důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu v Liberci) k dalšímu řízení podle ustanovení § 243e odst. 2 věta druhá o.s.ř.

Protože v posuzované věci z obsahu spisu vyplývá, že návrh na dodatečné projednání dědictví po zůstaviteli již byl podán a řízení o dědictví ve smyslu § 175x OSŘ bylo usnesením Okresního soudu v Liberci ze dne 15.7.2014, č.j. 35 D 717/2011-65, již zahájeno, je třeba, aby soud v projednávané věci řízení přerušil a vyčkal na výsledek posouzení předběžné otázky (zda žalobci, případně také žalované, svědčí dědické právo po zůstaviteli) v řízení o dodatečném projednání dědictví po zůstaviteli.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)